

Aleksandra Raszkiewicz

Pogrzeb w islamie

Nurt SVD 47/wyd. spec., 147-151

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pogrzeb w islamie

Aleksandra Raszkiewicz

Studentka czwartego roku teologii ogólnej na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jest w trakcie pisanie pracy magisterskiej na temat: *Eschatologia w chrześcijaństwie i islamie*. Dokonania naukowe rozpoczęła na sympozjum „Umma. Praktyki religijne, obrzędy rodzinne i życie codzienne” pisząc artykuł o obrzędach związanych z pogrzebem muzułmańskim. Zainteresowania badawcze: praktyki religijne w religiach monoteistycznych, losy człowieka po śmierci.

Muzułmanin żyje w świadomości, że jego doczesna egzystencja jest przemijającym darem bożym. Śmierć nie jest czymś negatywnym czy złym. Nie jest – jak w chrześcijaństwie, skutkiem grzechu. Śmierć została stworzona przez Boga. Śmierć pojmuje się jako przejście pod opiekę Boga. Muzułmański myśliciel Al-Ghazal pisał, że śmierć jest rozdzieleniem duszy od ciała i przejściem z „domu przemijania” do „domu trwania”. Sąd ostateczny nastąpi u kresu czasów. A wtedy każdy muzułmanin stanie przed obliczem Boga Allaha¹. „Każda dusza zakosztuje śmierci i w Dniu Zmartwychwstania zostaną wam w pełni dane nagrody. A ten, kto zostanie odsunięty od ognia i wprowadzony do Ognia, ten osiągnął szczęście. Bo życie tego świata to tylko złudne używanie” (S. 3,185)².

Bliscy, zgodnie z zaleceniami sunny, kiedy zbliża się śmierć krewnego powinni wykonywać talqin, tzn. nakłaniać umierającego do wypowiedzenia szahady³. Należy ją recytować choremu, ponieważ

¹ Por. R. Kirsze i in., *Święta wielkich religii. Kalendarz międzyreligijny. Przegląd synoptyczny*, Warszawa 1998, s. 82.

² J. Bielawski, *Koran*, S. 3,185.

³ Szahada – to bardzo krótkie zdanie, stwierdzenie potwierdzające wiarę, że jest tylko jeden Bóg i że Mahomet jest jego wysłannikiem. Szahada, wyznanie wiary w islamie, jeden z pięciu jego filarów. Brzmi: „La ilaha illa Llah wa Muhammad rasul Allah” (Nie ma Boga prócz Allaha, a Mahomet jest jego wysłannikiem); potwierdza, że ścisły monoteizm jest podstawowym dogmatem mu-

powinny być to ostatnie słowa, które muzułmanin wypowiada przed opuszczenie tego świata. Gdy umierający nie powtarza szarady, właśnie wtedy jest zalecany talqin. Gdy już nastąpi moment śmierci, należy skierować konającego w stronę qiblah⁴ układając go na prawym boku. Po zgonie należy zamknąć oczy umarłemu i przykryć go.

Pogrzeb należy przeprowadzić jak najszybciej. Ciało należy pochować w dobę po zgonie. Miejsce pochówku mieści się z reguły blisko miejsca śmierci. Nie wolno opóźnić czasu pogrzebu, np. z powodu nieobecności krewnego. Jednak często bogaci muzułmanie przewożą swoich zmarłych w rodzinne strony. Ciała nie wystawia się na widok publiczny. Jest to niewskazane, bowiem według tradycji muzułmańskiej dłuższe przetrzymywanie duszy w ciele może grozić jej uwięzieniem.

Przygotowania do pogrzebu należą do obowiązków najbliższej rodziny i krewnych. Kiedy zmarły zostawia długi, powinny one zostać spłacone z jego majątku. Jeżeli nie ma pozostawionych środków do spłaty, długami zajmuje się rodzina zmarłego, którzy powinni uregulować dług.

Modlitwa za zmarłego jest zalecana przez sunnę jedynie, gdy zmarły był muzułmaninem. Nie wolno natomiast modlić się za zmarłych niebędących muzułmanami.

Przed pochówkiem ciało należy dokładnie przygotować według ściśle określonych procedur zapisanych w sunnach.

Ghusl jest to rytualne obmycie całego ciała wodą w określony sposób przy zachowaniu odpowiedniej kolejności. Czynnościach tym powinna towarzyszyć recytacja stosownych formuł. Na *ghusl* składają się obmycie całego ciała oraz intencja. Prorok Mahomet powiedział: „Niech ludzie godni zaufania obmywają waszych zmarłych”. Dlatego też wykonujący te czynności powinni być ludźmi zaufanymi. Podczas oczyszczania najpierw należy usunąć z denata wszelkie elementy nie należące do ciała zmarłego: biżuterię, protezy kończyn, sztuczne szczęki, peruki. Wyjątkiem są opatrunki ran głębokich lub szwy. Oczyszczenie należy rozpocząć od delikatnego naciskania żołądka i opróżnienia jego zawartości. Ciało dokładnie jest obmywane ze wszystkich nieczy-

---

zmułmańskim. Trzykrotne publiczne wypowiedzenie szahady jest warunkiem przyjęcia islamu.

⁴ *Qibla* (arab. qiblah – kierunek) kierunek, w którym muzułmanie powinni zwracać się podczas modlitwy. Jest to stary obyczaj ludów semickich. W pierwszych latach islamu muzułmanie modlili się w kierunku Jerozolimy. Wraz ze zmianą poglądów Mahometa wyznaczył on nowy kierunek, którym jest Mekka. Obecnie muzułmanie na całym świecie modlą się zawsze w stronę Kaaby w Mekce. Kierunek w meczetach wyznacza *mihrab*.

stości łącznie z opróżnieniem jelit i nosa. Myje się nieboszczyka trzykrotnie wodą z mydłem, zaczynając od prawej strony. W przypadku przygotowania kobiety włosy muszą być rozpuszczone i umyte. Gdy zmarła kobieta nie ma męża i kobiet, które mogłyby dokonać na niej ghusl, powinna zostać oczyszczona poprzez *tajammum*⁵. Tak samo należy uczynić, gdy nie ma mężczyzn, którzy mogą oczyścić zmarłego mężczyznę. Po oczyszczeniu Prorok zaleca, by namaszczać zmarłych piżmem. W hadisie przekazanym przez Umm Atijja czytamy o opisanym wydarzeniu: „Wysłannik Allaha przyszedł do nas, kiedy kąpałyśmy córkę i rzekł: Umyjcie ją wodą trzy lub pięć razy, jeśli uważacie za konieczne i użyjcie kamfory lub czegoś podobnego podczas ostatniej kąpieli, następnie poinformujcie mnie, kiedy skończycie. Kiedy skończyłyśmy, poinformowałyśmy go, a On dał nam swoje odzienie mówiąc: Owińcie ją w to”⁶.

Po dokonaniu oczyszczenia zmarłego owija się w całun zwany *kafn*. Jest to zwój materiału, który powinien być na tyle długi, by owinać nim ciało w całości. Mężczyznę owija się nim trzykrotnie, kobietę natomiast pięciokrotnie. Ortodoksja muzułmańska nakazuje pochówek w całunie, jednak obecnie na mocy nakazu urzędowego muzułmanie zobowiązani są do chowania zmarłych w trumnach z przyczyn sanitarnych.

Po owinięciu w całun należy odprawić modlitwę. Podczas modlitwy w czasie pogrzebu ciało zmarłego muzułmanina spoczywa poziomo przed imamem, który stoi, zgodnie z sunną, na wysokości pasa zmarłej kobiety i ramion zmarłego mężczyzny. Żałobnicy stoją za prowadzącym modlitwy. Modlitwy żałobne składają się z czterech części zwanych *takbirami*. Są to wezwania do Boga w różnych sytuacjach codziennego życia (w tym przypadku przy pogrzebie).

Po modlitwach wybrane osoby niosą ciało zawinięte w całun na cmentarz. Jest to w świecie islamu uważane za uczynek honorowy. W kondukcje pogrzebowym mogą iść wyłącznie mężczyźni. Dzieje się tak, by uniknąć niepotrzebnego płaczu kobiet. Islam zabrania kremacji zwłok. Starannie zabezpieczone zwłoki są grzebane w ziemi. Sunna zaleca, aby głębokość grobu wynosiła pięć stóp lub więcej. Ciało chowa się do grobu na prawym boku tak, aby grób był skierowany w stronę Mekki. Przed ostatecznym pochowaniem bliski krewny szepce zmarłemu

⁵ *Tajammum* to rodzaj ablucji będącej substytutem *wudu* lub kąpieli (*ghusl*), oczyszczenie za pomocą kurzu, pyłu, piasku – naturalnej substancji ziemi.

⁶ Hadissy w niniejszej pracy pochodzą z Internetu: www.sites.google.com/site/oislamie/ksiega-modlitwy/37-pogrzeb-i-modlitwa-żalobna-zazmarłego-dżanazah [dostęp: 16.01.2012].

do ucha ostatni raz szahadę. Podczas pochówku wszyscy zgromadzeni mogą pomóc w wypełnianiu grobu. Posypuje się wtedy grób ziemią, wrzucając ją dwoma rękoma co najmniej trzy razy. Podczas tej czynności wypowiada się słowa „Dokonujemy pochówku w Imię Allaha i zgodnie z tradycją Proroka”.

Po pochówku zgromadzeni udają się na konsolację. Następnego dnia rodzina nieboszczyka musi rozdać jałmużnę. Dopiero po tym otrzyma kondolencje.

Nagrobki muzułmańskie są bardzo skromne. Na kamiennej tablicy znajdują się wyryte podstawowe dane pochowanego: imię i nazwisko. Data urodzin i śmierci nie zawsze jest stosowana. Również do rzadkości należy ozdabianie nagrobków dekoracjami: kwiatami, zniczami czy wiązkami.

Tak oto wyglądają obrzędy związane ze śmiercią i pochówkiem w islamie. Co dzieje się z dalej...? Ciało siłą rzeczy ulega rozpadowi, a dusza ludzka żyje nadal. Koniec ziemskiej egzystencji człowieka, czyli śmierć, nie jest ostatecznym kresem istnienia, lecz zmianą formy trwania. Kończy się trwanie w czasie, a rozpoczyna w wieczności. Dusza po opuszczeniu ciała żyje nadal. Ze swojej natury jest nieśmiertelna. Nie jest już w pełni człowiekiem, ponieważ według teologii muzułmańskiej człowiek jest złożony z dwu zależnych elementów – materialnego ciała i niematerialnej duszy. Dusza, pomimo iż zachowuje wszelkie przymioty psychiczne żyjącego człowieka – nie ma możliwości działania⁷. Wszyscy muszą umrzeć, a momentu śmierci nie można przewidzieć, dlatego też należy żyć w taki sposób, aby zgodnie z nakazami Koranu być do niej stale przygotowanym⁸.

~ . ~

Aleksandra Raszkievicz **Pogrzeb w islamie**

Streszczenie

Życie doczesne według muzułmanina jest przemijającym darem od Allaha. Rola bliskich w momencie konania, śmierci i pogrzebu muzułmanina ma ogromne znaczenie. W momencie konania umierającemu powtarza się wyznanie wiary i nakłania, by sam je powtarzał. Po ustaniu funkcji życiowych ciało zmarłego układa się na prawym

⁷ Por. A. Sarwa, *Rzeczy ostateczne człowieka i świata. Eschatologia islamu*, Łódź 2003, s. 49.

⁸ Tamże, s. 51.

boku twarzą zwróconą w kierunku Mekki oraz przystępuje do rytualnego oczyszczenia i przygotowania do pochówku. Jeżeli zmarły miał jakiś dług – należy go uregulować. Po obmyciu ciało zmarłego owija się w całun. Pogrzeb należy przeprowadzić w ciągu doby po zgonie. Po dokonanej ablucji następuje modlitwa zgodna z zaleceniami Koranu. Ciało znosi się na cmentarz i składa się do grobowca w taki sposób, żeby twarz była zwrócona w kierunku Mekki. Nagrobki muzułmańskie są bardzo skromne, bez zbędnych dekoracji i kwiatów. Następnego dnia najbliżsi krewni zmarłego muszą rozdać jałmużnę i dopiero wtedy otrzymać od innych kondolencje.

Słowa kluczowe: tradycja muzułmańska, Koran, pogrzeb, obrzędy.

Aleksandra Raszkwicz
A Funeral in Islam

Abstract

A Muslim's earthly life is a fading gift from Allah. The role of the closest relatives while dying, during the death and a funeral – is very significant. While a Muslim is dying, the family repeats profession of faith and persuade the dying to do that as well. After the vital functions stopped, the body is put in the position on the right side with the face towards Mecca and the ritual ablution and the preparations to the funeral begin. If the dead person had any debt – it must be settled. After the ablution, the body is covered with a shroud. The funeral must be processed within 24 hours after death. After the ablution, a prayer is conducted in accordance with the Qur'an's regulations. The body is brought to the cemetery and put to the tomb with the face towards Mecca. Muslim tombstones are very modest; there are no unnecessary decorations or flowers. The next day, the closest relatives must distribute the alms and only then they are allowed to receive the condolences.

Key words: Muslim tradition, Qur'an, funeral, rituals.